

D • N

12/12 1951

Donationen till Ryssland

För några dagar sedan utgick det beryktade avtal av år 1946 vari Sverige ställde en kredit på en miljard till Rysslands förfogande för inköp av svenska varor. Tillsammans har omkring 540 miljoner av kreditbeloppet utnyttjats; varor för bortåt 100 miljoner återstår ännu att leverera till Ryssland. Samtidigt med kreditavtalet överenskom man om en ordinarie handel mellan de båda länderna på 100 miljoner kronor om året. I själva verket har endast omkring en tredjedel av det förutsedda handelsutbytet kommit till stånd, och särskilt har Ryssland visat sig obenäget att i denna ordning inköpa varor från Sverige — helt naturligt, då man får vad man främst vill ha på kredit. Den underliga konsekvensen blir därför att samtidigt som Ryssland är skyldigt Sverige 540 miljoner kronor att återbetalas 1961—1967 är Sverige för närvarande skyldigt Ryssland 30 miljoner på grund av att Sverige enligt avtalet om handelsutbyte köpt mer i Ryssland än Ryssland i Sverige.

Det står nu klart att 1946 års avtal från alla synpunkter var ett grovt misstag. Den väldiga krediten motiverades främst med att en lågkonjunktur, framför allt i USA, var att vänta och att Sverige därför måste söka avsättning för sin produktion i Ryssland. Statsministern yttrade i riksdagsdebatten den 13 november 1946 "att det som i dagens knapphetsläge kan te sig som en belastning för vårt näringsliv vändes till en fördel, om högkonjunkturer bryter samman", och handelsministern förklarade "att detta avtal tillsammans med mycket annat som göres i svensk ekonomisk politik är ett led i depressionsförberedelserna". Den depression om vilken man så bestämt profeterade har inte kommit; tvärtom har den amerikanska högkonjunkturer fortsatt. Sverige har haft ont om både varor och valuta. Vad som på kredit sänts till Ryssland kunde ha använts i Sverige eller mot kontant betalning ha sålts på andra håll. Av brist på valuta har vi tvungits att skära ner importen från USA; till de mest groteska resultaten av avtalet hör att vi fått använda många miljoner av våra knappa dollartillgångar för att USA köpa maskiner och material som varit behövliga för

att producera varor till Ryssland. Den stegring av den ordinarie handeln som man hoppades på i samband med kreditavtalet har uteblivit; vår handel på Ryssland har knappast varit större än under 1930-talet. Att alla förutsägelser slagit fel har erkänts, men på socialdemokratiskt håll har man inte velat erkänna vad som är värre: det uppenbara faktum att leveranserna till Ryssland varit en kännbar svårighet för det svenska folkhushållet.

För över tre år sedan, på våren 1948, begärdes från oppositionshåll att man skulle söka hindra en ökning av den ryska kreditbelastningen, som då uppgick till bortåt 300 miljoner. En rad regeringsuttalanden innebar halva löften om att krediten inte skulle höjas, men regeringen vägrade att inskri-

da för att säkra en sådan begränsning; man nöjde sig med att lita på att ryssarna inte skulle köpa mer. Sedan dess har krediten nära nog fördubblats. Att hela miljarden inte utnyttjats beror av allt att döma uteslutande på att enighet i många fall inte kunnat nås mellan ryska förhandlare och svenska företagare.

Återbetalningen av de 540 miljonerna skall ske i varor eller kronor. Sedan kreditavtalet ingicks har den svenska kronan förlorat ungefär 30 proc. av sitt värde. Även med den största optimism torde man kunna utgå ifrån att under de tio åren innan återbetalningarna skall börja en penningförsämring av åtminstone samma omfattning inträder. Detta innebär schematiskt sett att Ryssland får betala för de levererade varorna med ett belopp som i realiteten är hälften eller tredjedelen av det ursprungligen förutsatta. Eller i siffror: Ryssland får från Sverige varor för 540 miljoner, men betalar för dem (i bästa fall) endast 200—300 miljoner. Det fiasko som kreditavtalet redan på ett tidigt stadium befanns innebära när därigenom sin fulländning.